

Marzena Marcinek

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

marzena.marcinek@pk.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1838-2225>

Otwarta nauka w projekcie STARS EU

Streszczenie: W artykule przedstawiono plany realizacji idei otwartości nauki w uczelniach zrzeszonych w sojuszu STARS EU, obejmującym dziewięć uczelni z różnych krajów Europy. Omówiono pierwszy etap realizacji projektu wspólnego repozytorium danych badawczych.

Słowa kluczowe: otwarta nauka, otwarte repozytoria danych badawczych, repozytoria dorobku publikacyjnego pracowników uczelni

STARS EU w Europejskim Obszarze Edukacji

Strategiczny sojusz na rzecz transformacji regionalnej [STARS EU](#) (The Strategic Alliance for Regional Transition¹) to przedsięwzięcie dziewięciu wyższych uczelni z różnych krajów Europy, realizowane w celu ustanowienia kanałów współpracy w zakresie badań, edukacji i zrównoważonego rozwoju. W ten proces zaangażowani są naukowcy – badacze i dydaktycy oraz studenci, przedstawiciele lokalnych i regionalnych środowisk zawodowych, zarządczych i opiniotwórczych. W skład sojuszu koordynowanego przez Uniwersytet [Hanze](#) w holenderskim Groningen wchodzi: [Politechnika Krakowska](#), hiszpański [Universidad de La Laguna](#), [Instituto Politécnico de Bragança](#) z Portugalii, niemiecka [HSB Hochschule Bremen](#), [Slezská Univerzita](#) w czeskiej Opawie, szwedzki [Högskolan Väst](#), francuski [Université de Franche-Comté](#) oraz albański [Universiteti „Aleksandër Moisiu”](#). Wszystkie uczelnie są zlokalizowane poza stołecznymi regionami, angażują się we współpracę z lokalnymi i regionalnymi partnerami, podejmując jednocześnie wszechstronną współpracę międzyuczelnianą w kierunku budowania uczelni bez granic.

Il. 1. Logo Stars EU

Źródło: materiały promocyjne programu STARS EU.

STARS EU przyczynia się do realizacji unijnej Inicjatywy Uniwersytetów Europejskich – jednego z działań, poprzez które UE dąży do stworzenia Europejskiego Obszaru Edukacji ([European Educa-](#)

¹ Wszystkie odwołania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 1.08.2024 r.

tion Area). Aktualnie w Europie funkcjonują 64 [sojusze](#) skupiające 560 wyższych uczelni z 35 krajów UE oraz z Albanii, Bośni, Czarnogóry, Hercegowiny, Islandii, Macedonii, Norwegii, Serbii i Turcji. Przygotowanie przyszłych pokoleń do funkcjonowania w zmieniających się warunkach wymaga zreformowania zarówno modeli edukacyjnych (poprzez międzynarodową wymianę studentów i dydaktyków, programy edukacyjne odpowiadające na nowe wyzwania, mikropoświadczenia zdobywanych kwalifikacji itd.), jak i modeli badawczych, których siłą napędową jest międzynarodowa współpraca.

Otwarta nauka jest kluczowym elementem polityki i strategii UE, która promuje przejrzystość i otwartość badań, dzielenie się danymi (na możliwie wczesnym etapie procesu badawczego) oraz transfer wiedzy do przemysłu i społeczeństwa z poszanowaniem praw własności intelektualnej (Open Science and intellectual property rights, 2022). Idea otwartości nauki jest zatem wpisana w program STARS EU jako jego immanentna część.

Współpraca uczelni daje możliwość szerokiej wymiany naukowej oraz bliskiej interdyscyplinarnej współpracy w ramach różnych grup tematycznych (Thematic Interest Groups – TIGs). W programie STARS EU funkcjonuje osiem grup tematycznych (planowanie i realizacja badań naukowych, kreowanie i wymiana wiedzy) oraz grupy robocze odpowiedzialne za realizację ośmiu sekwencji różnych działań (Work Packages – WP). Spośród nich WP8 (Dissemination and Impact) dotyczy w szczególności realizacji idei otwartej nauki, obejmując następujące zadania:

- opracowanie i wdrożenie planu komunikacji wewnętrznej oraz rozpowszechniania informacji dot. STARS EU (T.8.1 Elaborate and implement STARS EU Communication and Dissemination Plan),
- rozwijanie marki i pozycjonowanie programu STARS EU (T.8.2 Brand developing and positioning of STARS EU),
- otwieranie nauki i nauka obywatelska dla wszystkich interesariuszy i społeczeństwa (T.8.3 Open Science and Citizen Science within all stakeholders and society).

Komunikacja przedstawicieli uczelni partnerskich w związku z zadaniem T.8.3 odbywa się zdalnie za pomocą e-komunikatorów oraz na uczelnianej platformie komunikacyjnej Uniwersytetu La Laguna, koordynującego prace w ramach WP8, a okazjonalnie także osobiście w ramach spotkań roboczych i corocznych konferencji organizowanych przez partnerów projektu.

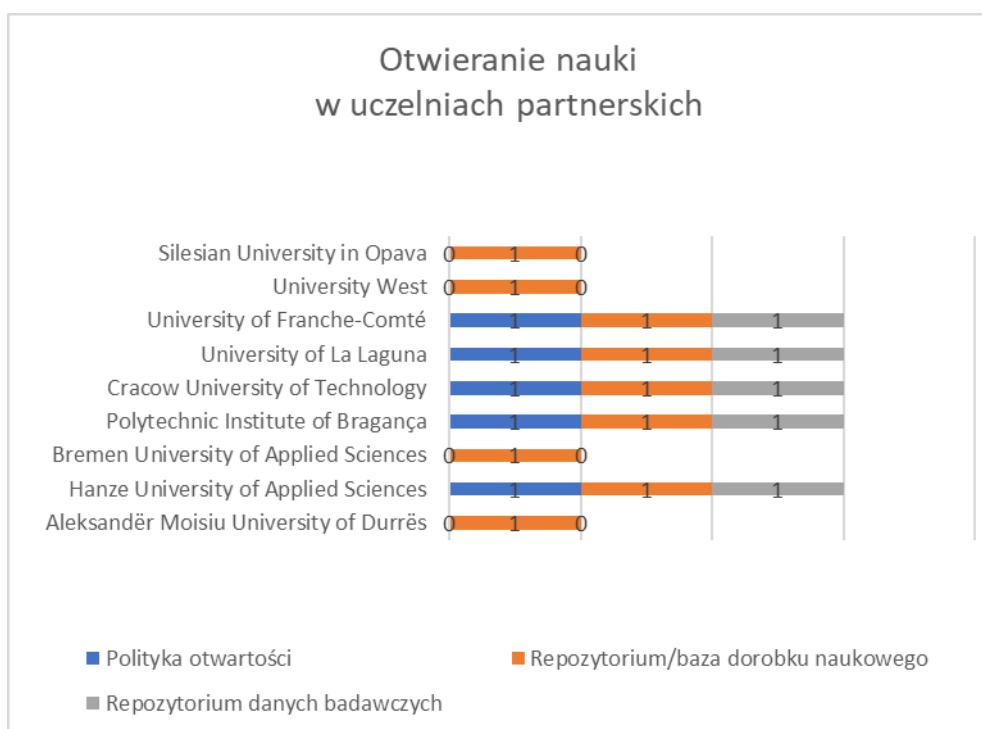
Otwieranie nauki na uczelniach partnerskich

Poszczególne uczelnie partnerskie są na różnym etapie opracowania lub wdrażania polityki otwartości. Przed przystąpieniem do realizacji zadania T.8.3 przeprowadzono ankietę, w której zebrano informacje na ten temat. Pytania dotyczyły polityki otwartości, posiadania systemu informacji o dorobku naukowym/piśmienniczym pracowników uczelni oraz repozytorium danych badawczych (Pereda i Erbez, 2024). Wyniki ankiety zebrano w tabelach nr 1–3.

Tab.1. Polityka otwartości sformułowana/realizowana na uczelniach partnerskich. Stan na kwiecień 2024 r.

Uczelnia	Czy na uczelni jest wdrażana polityka otwartości?	Link	Uwagi
Aleksandër Moisiu University of Durrës (Universiteti „Aleksandër Moisiu”)	nie	-	
Hanze (Hanze University of Applied Sciences)	tak	https://libguides.hanze.nl/open-access	
Hochschule Bremen (HSB University of Applied Sciences)	nie	-	Aktualnie jest realizowany projekt mający na celu opracowanie i wdrożenie specyficznego dla HSB zarządzania danymi badawczymi (w tym polityki otwartych danych).
Instituto Politécnico de Bragança (Polytechnic Institute of Bragança)	tak	https://portal3.ipb.pt/uploads/bibliotecas/open-access/Open_Access_Policy_of_Scientific_Publications_in_the_Digital_Library_of_IPB-1.pdf	Trwają prace nad nową polityką otwartej i obywatelskiej nauki.
Politechnika Krakowska (Cracow University of Technology)	tak	https://bip.pk.edu.pl/index.php?ver=0&dok=4583	Zarządzenie Rektora Politechniki Krakowskiej (PK) z 2024 r. w sprawie wprowadzenia Polityki Otwartego Dostępu, zastępuje poprzedni dokument z 2019 r.
Universidad de La Laguna (University of La Laguna)	tak	https://ull-es.libguides.com/c.php?g=688073&p=4921755	
Université de Franche-Comté (University of Franche-Comté)	tak	https://www.univ-fcomte.fr/sites/default/files/CONTENT/documents/charte_s_cience_ouverte.pdf	
Högskolan Väst (University West)	nie	-	Trwają prace nad dokumentem dot. polityki otwartości.
Slezská Univerzita v Opavě (Silesian University in Opava)	nie	-	

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety przeprowadzonej przez koordynatora WP8.

II. 2. Posiadanie przez uczelnie partnerskie oficjalnie przyjętej polityki otwartości, repozytorium danych badawczych i otwartych baz danych/portali/systemów/repozytoriów dorobku naukowego. Stan na kwiecień 2024 r.

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety przeprowadzonej przez koordynatora zadania.

Repozytorium danych badawczych STARS EU

Projekt STARS EU zakłada utworzenie wspólnej przestrzeni publicznej, w której można dzielić się informacjami o projektach badawczych i inicjatywach sojuszu STARS EU. Rozumienie takiej przestrzeni może, ale nie musi być tożsame ze wspólną dla wszystkich partnerów platformą/portalem/repozytorium publikacji i danych badawczych. Zdaniem autorki, ważniejsza od wspólnego dla sojuszu repozytorium, jest możliwość łącznego przeszukiwania danych od wszystkich partnerów sojuszu mimo odrębnych systemów ich gromadzenia i przechowywania. W tym celu, w kontekście danych badawczych, konieczne jest zapewnienie we wszystkich repozytoriach danych, przestrzegania [zasad FAIR](#).

Tab. 2. Repozytoria danych badawczych w uczelniach partnerskich

Uczelnia	Czy uczelnia ma otwarte repozytorium danych badawczych?	Link do repozytorium	Uwagi
Aleksandër Moisiu University of Durrës	nie	-	
Hanze University of Applied Sciences (Hanze UAS)	tak	https://dataverse.nl/dataverse/hanze	
HSB University of Applied Sciences (HSB UAS)	nie	-	

Polytechnic Institute of Bragança	tak	https://dados.ipb.pt/	
Cracow University of Technology (CUT)	tak	https://rodbuk.pl/	Repozytorium 6 krakowskich uczelni, w którym każda uczelnia ma odrębną instancję. Techniczną realizacją projektu zajmuje się Akademickie Centrum Komputerowe Cyfronet AGH .
University of La Laguna (ULL)	tak	https://research-data.ull.es/research-data/	Narzędzie oparte na Digital Commons firmy Elsevier.
University of Franche-Comté (UFC)	tak	https://search-data.ubfc.fr/	
University West (UW)	nie	-	
Silesian University in Opava	nie	-	

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety przeprowadzonej przez Uniwersytet La Laguna w kwietniu 2024 r.

Jak widać, czterech partnerów nie posiada otwartego repozytorium danych badawczych. Repozytoria pozostałych pięciu partnerów działają w różnych programach i na różnych zasadach: niektórzy posiadają repozytoria stworzone na zamówienie i dostosowane do własnych potrzeb, inni mają wspólne repozytoria z uniwersytetami w swoim regionie lub korzystają z technologii firm zewnętrznych (Pereda i Erbez, 2024). Biorąc pod uwagę fakt posiadania repozytoriów danych badawczych przez większość uczelni przed przystąpieniem do sojuszu, utworzenie jednego wspólnego repozytorium, w którym byłyby gromadzone dane badawcze wszystkich partnerów, zdaniem autorki wydaje się nadmiarowe. Trudno oczekiwać rezygnacji partnerów z istniejących repozytoriów i systemów na rzecz nowego przedsięwzięcia. Z drugiej strony równoległe zamieszczanie danych w istniejących repozytoriach partnerów projektu i nowym repozytorium sojuszu powodowałoby zaśmiecanie ekosystemu informacyjnego zdublowanymi opisami, wprowadzając informacyjny chaos. Biorąc pod uwagę różne podejście do deponowania danych na różnych uczelniach, zapełnienie wspólnego repozytorium kompletem danych badawczych wydaje się nierealne.

W I etapie prac rozważano trzy opcje utworzenia wspólnego repozytorium danych badawczych:

- stworzenie wspólnego repozytorium tylko dla tych partnerów sojuszu, którzy obecnie nie posiadają swojego repozytorium;
- powierzenie utworzenia wspólnego repozytorium firmie komercyjnej; w celu rozpoznania warunków takiego rozwiązania zorganizowano szereg spotkań online z przedstawicielami firmy Elsevier, która nadzoruje otwarte dane od jednego z partnerów, a zarazem koordynatora zadania 8.3 (ULL); po rozważeniu tej opcji większość partnerów zdecydowała, że w projekcie należy korzystać z bezpłatnych, publicznie dostępnych narzędzi;
- zapewnienie wspólnego dostępu do danych badawczych uczelni STARS EU na otwartej platformie, udostępniającej odrębne kolekcje różnych społeczności, w tym sojuszy UE; w tym wypadku rozważano [Zenodo](#) i [OpenAIRE](#) – ze względu na terminy projektowe konieczne były szybkie działania, dlatego równoległe podjęto rozmowy z administratorami obu platform (Pereda i Erbez, 2024).

OpenAIRE, e-infrastruktura działająca od 2008 r. i wspierana przez organizację non profit zrzeszającą ok. 50 organizacji członkowskich i ok. 100 ekspertów, od początku była rozważana jako platforma, która zapewnia możliwość jednoczesnego przeszukiwania i dostępu do zasobów partnerów sojuszu ([Services for University Alliances](#)). Funkcjonowanie agregatora danych partnerów sojuszu udostępnianych przez jeden punkt dostępu do wyników badań można obecnie prześledzić na przykładach 30 publicznie dostępnych [społeczności badawczych](#). Niestety, okazało się, że konfiguracja społeczności byłaby łatwa i szybka z technicznego punktu widzenia, gdyby wszyscy partnerzy mieli repozytoria już zarejestrowane i indeksowane w OpenAIRE. Ponieważ tak nie jest, rozwiązanie okazało się niemożliwe do zrealizowania w terminie założonym w projekcie.

Ponieważ OpenAIRE jest bezpośrednio powiązana z repozytorium [Zenodo](#), postanowiono utworzyć społeczność STARS EU ([Stars EU Community](#)) na tej platformie. Zenodo powstało w 2013 r., początkowo jako repozytorium publikacji, od 2015 r. umożliwia także gromadzenie danych badawczych i innych zbiorów danych. Zenodo jest zarządzane przez CERN w imieniu Komisji Europejskiej. Dzięki nadawanym w Zenodo identyfikatorom DOI zdeponowane tam materiały są cytowalne i łatwo dostępne.

Biorąc pod uwagę sytuację poszczególnych partnerów oraz wymagania projektowe, w oparciu o narzędzie umożliwiające tworzenie kolekcji różnych społeczności w Zenodo, utworzono wspólne repozytorium danych badawczych. Przetestowano możliwości dodawania metadanych i plików z danymi przez partnerów sojuszu STARS EU. Z tej możliwości skorzystały dotychczas trzy uczelnie, spośród których jedna (Politechnika Krakowska) dodała tylko metadane zasobów z repozytorium instytucjonalnego.

The screenshot shows the Zenodo interface for the STARS EU community. At the top, there is a search bar and navigation links for 'Communities' and 'My dashboard'. The main content area shows the STARS EU community profile, including its URL and a list of member organizations. Below this, there are filters for 'Records' and 'Members'. The search results section shows 7 results found, sorted by 'Newest'. Three records are visible:

- Dataset for Assessing Mathematics Learning in Higher Education** (2024 [v1], Dataset, Open). Authors: Azevedo, Beatriz Flávia; Fernandes, Florbela P.; Pacheco, Maria F. and 1 other. Description: MathE is a mathematical platform developed under the MathE project (mathe.pixel-online.org). The dataset has 9546 answers to questions in the Mathematical topics taught in higher education. The file has eight features, named: Student ID, Student Country, Question ID, Type of answer (correct or incorrect), Question level (basic or advanced), Math... Part of STARS EU. Uploaded on April 12, 2024. 65 views, 69 downloads.
- Replication Data for: Mechanisms for Analysis and Detection of Ransomware in Desktop Operating Systems** (2023 [v1], Dataset, Open). Author: Pedrosa, Tiago; Belloli, Vinicius; Will, Newton C. Description: Dataset of infected Linux filesystem with several Linux Ransoms, after filtering and features extraction (entropy, filebytes) and if it is infected or not. Part of STARS EU. Uploaded on April 12, 2024. 26 views, 0 downloads.
- Red pitaya (Hylocereus costaricensis) peel as a source of valuable molecules: extraction optimization to recover natural colouring agents** (2021 [v1], Other, Open). Authors: Roriz, Custódio Lobo; Heleno, Sandrina A.; Alves, Maria José Alves and 7 others. Description: Hylocereus costaricensis peel contains large amounts of betacyanins and can be exploited as a source of natural colorants. This work aimed the chemical characterization and evaluation of bioactive properties of this byproduct and the optimization of the ultrasound-assisted extraction (UAE) of betacyanins using the response surface methodology (R... Part of STARS EU. Uploaded on April 12, 2024 | Published in: Food Chemistry, 372, 1-8, 2021. 9 views, 0 downloads.

II. 3 Strona repozytorium społeczności STARS EU w Zenodo

Źródło: STARS EU. W: *Zenodo* [online]. [Dostęp 21.08.2024]. Dostępny w: <https://zenodo.org/communities/stars-eu/records?q=&l=list&p=1&s=10&>.

Repozytorium danych badawczych w Zenodo:

- rejestruje różnego rodzaju artefakty badawcze z różnych dziedzin wiedzy i na różnych etapach cyklu badawczego,
- jest zgodne z zasadami FAIR,
- jest darmowe i całkowicie otwarte (narzędzie typu open source),
- wszystkie metadane są dostępne na licencji CC0, a zawartość jest dostępna za pośrednictwem otwartych interfejsów API,
- akceptuje dowolny format plików, nie narzuca rozmiaru, ograniczeń dostępu ani wymagań licencyjnych,
- wszystkie metadane są przechowywane wewnętrznie w formacie JSON. Metadane są eksportowane w kilku standardowych formatach, takich jak MARCXML, Dublin Core i DataCite Metadata Schema (zgodnie z wytycznymi OpenAIRE),
- w przypadku elementów tekstowych preferowany jest język angielski, ale akceptowane są wszystkie języki,
- użytkownicy mogą deponować zawartość ze statusem embargo podając datę, po której dane automatycznie zostaną upublicznione,
- zdeponowane materiały będą przechowywane w centrach danych CERN co najmniej przez okres funkcjonowania laboratorium CERN,
- rejestracja, zarówno w roli administratora – w celu zarządzania danymi w społeczności, jak i badacza – w celu przesłania danych, jest bardzo łatwa i może być wykonana przy użyciu poświadczeń GitHub, ORCID lub OpenAIRE (General Policies v1.0),
- jest wiele informacji i samouczków na temat przesyłania/poprawiania danych, co będzie szczególnie przydatne dla partnerów, którzy obecnie nie mają doświadczenia z repozytoriami.

Zauważono też, że wielu badaczy z różnych uczelni należących do sojuszu ma już swoje dane w Zenodo, co może ułatwić ich włączenie do społeczności.

Ostatecznie na wyborze Zenodo zaważyła stosunkowa łatwość planowanej w przyszłości integracji informacji i dostępu do dorobku naukowego w OpenAIRE. Warto zauważyć, że niedawno powstało w Zenodo otwarte repozytorium wyników badań realizowanych w ramach europejskich programów Horizon Europe, Euratom i wcześniejszych programów ramowych [EU Open Research Repository \(Pilot\)](#) (Pereda i Erbez, 2024).

Jeden punkt dostępu do całego dorobku naukowego partnerów

Odrębne zagadnienie stanowi prezentacja dorobku publikacyjnego czy wręcz całego dorobku naukowego w jednolitym systemie wyszukiwania. Chociaż założenia projektu dotyczą przede wszystkim repozytorium danych badawczych sojuszu, w badaniach ankietowych zebrano także informacje o bazach danych i repozytoriach dorobku publikacyjnego pracowników naukowych, z zamiarem ich wykorzystania w przyszłości w celu zwiększenia dostępności wszystkich wyników badań prowadzonych w sojuszu uczelni.

Tab. 3. Bazy lub repozytoria publikacji/dorobku piśmienniczego w uczelniach partnerskich

Uczelnia	Czy uczelnia ma otwarte repozytorium publikacji?	Link do repozytorium publikacji	Uwagi
Aleksandër Moisiu University of Durrës	tak	https://www.journal-uamd.org/index.php/IJRD/issue/view/23	
Hanze University of Applied Sciences	tak	https://dataverse.nl/dataverse/hanze	System typu Current Research Information System (CRIS)
HSB University of Applied Sciences	tak	Publikacje: https://www.suub.uni-bremen.de/home-english/refworks-and-publishing/publishing-documents/ Projekty badawcze i transferowane: https://www.hs-bremen.de/en/research/research-and-transfer-profile/research-projects/	Obecnie opracowywana bibliografia publikacji pracowników HSB powstaje we współpracy z Państwową i Uniwersytecką Biblioteką w Bremie.
Polytechnic Institute of Bragança	tak	https://bibliotecadigital.ipb.pt/	
Cracow University of Technology	tak	https://cris.pk.edu.pl/index.seam	System typu CRIS wdrożony na Politechnice Krakowskiej w marcu 2024 r.
University of La Laguna	tak	https://portalciencia.ull.es/?lang=en	
University of Franche-Comté	nie	-	
University West	tak	http://hv.diva-portal.org/smash/search.jsf?dswid=5307	
Silesian University in Opava	nie	-	Zob.: https://is.slu.cz/publikace/?lang=en;vysledek=5521

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety przeprowadzonej przez Uniwersytet La Laguna w kwietniu 2024 r.

Jak się okazało, sytuacja w przypadku takich baz danych/repozytoriów/portali naukowych jest nieco inna niż w przypadku repozytoriów danych badawczych – mimo że formy gromadzenia i prezentacji zasobów są bardzo zróżnicowane, aż siedmiu partnerów posiada i udostępnia informacje o publikacjach swoich naukowców.

Pojawiające się głosy o zamieszczeniu tych zasobów w Zenodo (Pereda i Erbez, 2024) wydają się nierealne, zważywszy na różnorodność rozwiązań i systemów (nieraz bardzo zaawansowanych) w poszczególnych uczelniach oraz funkcji, jakie te systemy pełnią zarówno na uczelniach, jak i np. w ewaluacji jednostek naukowych w skali kraju. Na szczęście, nowe narzędzia i technologie umożliwiają jednoczesne przeszukiwanie różnorodnych zasobów posadowionych w różnych miejscach i ich prezentację w jednym punkcie dostępu. Dobry przykład takiego rozwiązania stanowi [OpenAire Connect](#) – platforma, która umożliwia społecznościom badawczym tworzenie portali internetowych dostosowanych do udostępniania otwartych wyników ich badań. Usługa ta została stworzo-

na do użytku społeczności badawczych, które chcą zebrać wyniki swoich badań, obecnie rozproszone w wielu repozytoriach i archiwach, w jednym punkcie wejścia.

Szkolenia dotyczące otwartości w nauce dla uczestników projektu

W kwietniu 2024 r. w ramach zadania 8.3 zorganizowano cztery sesje szkoleniowe online w jęz. angielskim dla społeczności akademickiej uczelni partnerskich STARS EU. Podczas trzech sesji uznani eksperci w dziedzinie otwartej nauki i otwartych danych dokonali przeglądu różnych aspektów udostępniania otwartych danych i otwartego dostępu w międzynarodowej społeczności badawczej. Natomiast czwarta sesja miała charakter szkoleniowy dot. deponowania zbiorów i administrowania danymi sojuszu w repozytorium Zenodo.

Tab. 4. Szkolenia dotyczące otwartości dla społeczności akademickiej partnerów sojuszu STARS EU

Data i czas	Prowadzący, afiliacja	Program
19.04.2024 (120 min.)	Eloy Rodrigues , University of Minho, Portugalia	Wstęp: koncepcja, definicje, komponenty i wymiary otwartej nauki; Otwarty dostęp do publikacji: co? dlaczego? jak? Kolory i smaki otwartego dostępu
22.04.2024 (120 min.)	Ángel M. Delgado-Vázquez , Universidad Pablo Olavide de Sevilla, Hiszpania	Zarządzanie danymi badawczymi w kontekście otwartej nauki; Zasady FAIR, prawne i etyczne aspekty przetwarzania danych badawczych, przechowywanie i zapewnienie bezpieczeństwa danych; Zarządzania danymi badawczymi na etapie planowania i realizacji badań, praca z danymi.
24.04.2024 (120 min.)	Eloy Rodrigues, University of Minho, Portugalia	Otwarta nauka i ocena badań – The Agreement on Reforming Research Assessment i Coalition for Advancing Research Assessment (CoARA); Nowe modele publikacji i komunikacji naukowej (preprinty, model PRC (Publish-Review-Curate) model otwartego recenzowania).
26.04.2024 (60 min.)	Ángel M. Delgado-Vázquez, Universidad Pablo Olavide de Sevilla, Hiszpania	Tworzenie i administrowanie otwartym repozytorium – sesja dla bibliotekarzy i administratorów.

Źródło: oprac. własne.

Podsumowanie I etapu prac – droga do sukcesu czy droga przez mękę?

Różnorodność i komplementarność to ważne aspekty działań związanych z integracją uczelni wchodzących w skład sojuszu STARS EU. Różnorodność widać od początku współpracy – począwszy od różnych narzędzi i systemów komunikacji, platform edukacyjnych, narzędzi badawczych, rozwiązań organizacyjnych i uregulowań prawnych obowiązujących na uczelniach, po zasadnicze nie-różnice w systemach szkolnictwa wyższego oraz w regulacjach prawnych dotyczących funkcjonowania uczelni w środowisku lokalnym i współpracy z otoczeniem w poszczególnych krajach. Wypracowanie wspólnych lub komplementarnych rozwiązań nie jest proste i wymaga czasu – należy to brać pod uwagę w planowaniu dalszych działań w ramach sojuszu.

W kontekście prac związanych z otwartą nauką konieczne było najpierw szybkie wypracowanie sprawnego systemu komunikacji, uwzględniającego fakt, że komunikatory popularne i powszechnie używane w jednych uczelniach, w innych nie są używane lub korzystanie z nich w celach służbowych jest wręcz są zabronione. Dla usprawnienia komunikacji zorganizowano system (program i stosowne instrukcje) ułatwiający przepływ wiadomości zarówno pomiędzy członkami zespołów uczelnianych jak i międzynarodowych. Samo uzgodnienie wspólnych zasad nie oznacza jeszcze ich sprawnego stosowania, wymaga bowiem nauczania się i przyzwyczajania do korzystania równoległe z różnych narzędzi komunikacji. A to dopiero początek współpracy, która ma dotyczyć nie tylko osób bezpośrednio zaangażowanych w realizację projektu, ale szerszej społeczności uczelni.

W związku z realizacją pierwszego etapu współpracy dotyczącej repozytorium danych badawczych, od początku widać było wyraźne różnice w podejściu partnerów, zależnie od ich dotychczasowych doświadczeń, możliwości organizacyjnych i finansowych oraz wyobrażeń. Widać też różnice w poziomie zaangażowania w podejmowanie wspólnych działań. Ogromną rolę w tym względzie ma do spełnienia koordynator zadania.

Zdaniem autorki, już na etapie przygotowania projektu konieczne jest jasne zdefiniowanie wspólnej przestrzeni publicznej, w której można dzielić się informacjami o projektach badawczych i inicjatywami sojuszu. Oszczędziłoby to wiele czasu, koniecznego na znalezienie narzędzi i wypracowanie procedur akceptowalnych dla wszystkich partnerów.

Na koniec obserwowany już w zespole, choć jeszcze niewidoczny z zewnątrz (na stronach uczelni partnerskich) aspekt współpracy: powstają lub są tłumaczone na jęz. angielski dokumenty dotyczące polityki otwartości na poszczególnych uczelniach, a członkowie zespołu już mogą je podglądać w zgromadzonych wspólnie plikach i korzystać z dobrych praktyk partnerów.

Podsumowując: droga do sukcesu w aspekcie otwierania nauki w ramach sojuszu jest trudna, wymaga starannego planowania na każdym etapie projektu, a osiągnięcie wyznaczonych celów w dużej mierze jest uzależnione zarówno od zdolności organizacyjnych i komunikacyjnych koordynatora zadania, jak i zaangażowania wszystkich partnerów projektu.

Bibliografia:

1. *General Policies v1.0* [online]. Zenodo. [Dostęp 21.08.2024]. Dostępny w: <https://about.zenodo.org/policies/>.
2. *Open Science* [online]. European Commission. [Dostęp 21.08.2024]. Dostępny w: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-2020-2024/our-digital-future/open-science_en.
3. *Open Science and Intellectual Property Rights: how can they better interact? State of the art and reflections: Report of Study* (2022). [online]. European Commission. Directorate-General for Research and Innovation. Prosperity Directorate. [Dostęp 21.08.2024]. Dostępny w: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2022-04/ec_rtd_open-science-and-ip-report.pdf.
4. PEREDA, E., ERBEZ, J.M. (2024). *STARS EU Common Open Data Repository* [dokument wewnętrzny]. Wersja 2.